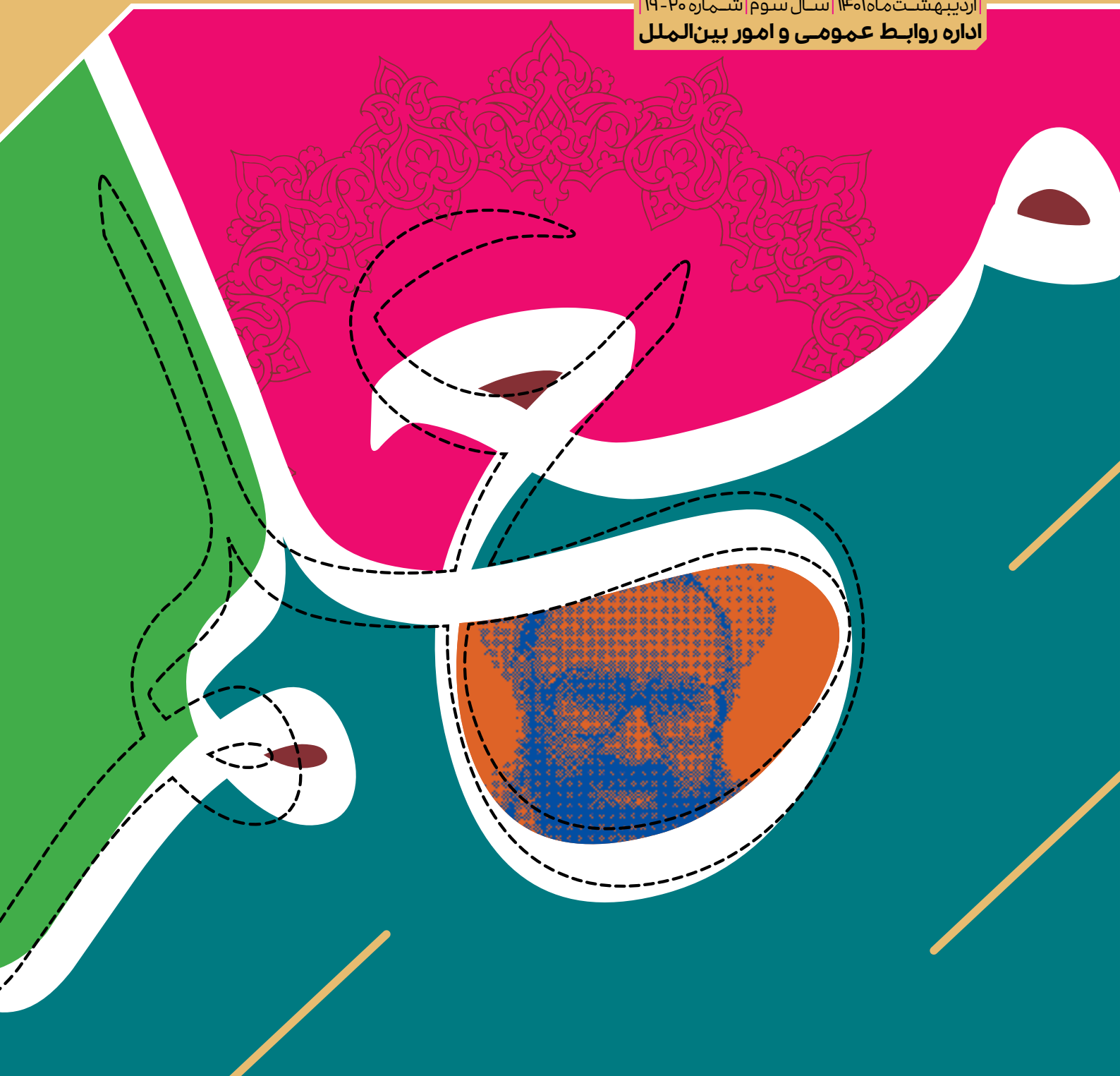

سرایش؛ رسانه‌ی الکترونیک | ۴۰ صفحه |

اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ | سال سوم | شماره ۱۹-۲۰

تهیه شده در اداره روابط عمومی و امور بین‌الملل

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

آماده‌سازی محتوا: فروزان امیدی

تحریریه این شماره: محمد حسن نژاد | مانلی نورایی

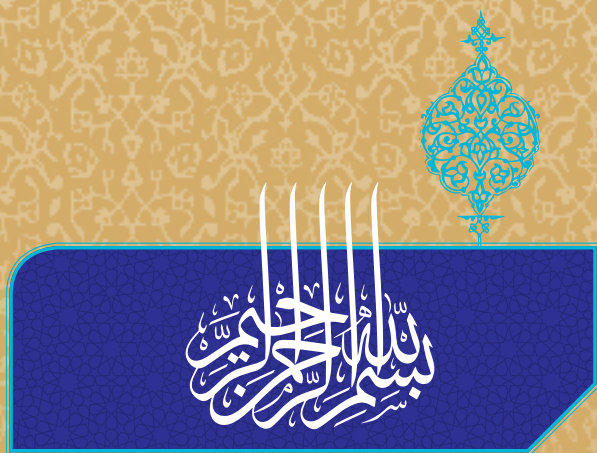
طراح گرافیک و صفحه‌آرا: مجتبی زند

کلیه حقوق مادی و معنوی این نشریه متعلق به سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی است.

نشانی: تهران | خیابان کریمخان | خیابان ایرانشهر |

ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش | سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ | تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ | نمابر: ۸۸۳۰۹۲۶۵ | سایت: www.oerp.ir

معلمین توجه داشته باشند و این هم یکی از مسئولیت های مهم معلمین است که باید از فکر مخاطب خودشان - دانشجو و دانش آموز و جوان و طلبه و غیره - صیانت کنند؛ همچنان که شهید مطهری این کار را می کرد.

حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی)

۱۲ اردیبهشت ۱۴۰۰

فهرست

تولید دانش بنیان و اشتغال آفرین موجب پیشرفت محسوس در همه اهداف اقتصادی خواهد بود	۴
حمایت از تولید در صدر برنامه های دولت خواهد بود	۶
پیام وزیر آموزش و پرورش به مناسبت هفته بزرگداشت مقام معلم	۱۰
نقش کتاب های درسی در ایجاد حس خوب، امید و همدلی تقویت شود	۱۲
مراسم بزرگداشت مقام معلم در مدرسه تاریخی دارالفنون برگزار شد	۱۴
سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی با سه غرفه در، سی و سومین نمایشگاه کتاب تهران حضور دارد	۱۶
جدیدترین شماره فصلنامه های «رشد آموزش خانواده»، «رشد آموزش شیمی» و «رشد آموزش علوم زمین» منتشر شد	۱۸
از تیم داری ناتیم سازی	۲۱
آب، آهنگ زندگی	۲۴
طعم شیرین راهبرد	۲۷
جهش از آموزش معمول به معکوس	۲۹
آموزش مجازی، آموزشی توأم با سهم اندک از پرورش	۳۲

رهبر انقلاب اسلامی سال ۱۴۰۱ را
سال «تولید؛ دانش بنیان، اشتغال آفرین» نامگذاری کردند؛

تولید دانش بنیان و اشتغال آفرین موجب پیشرفت محسوس در همه اهداف اقتصادی خواهد بود

رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیامی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۱ هجری شمسی، با تبریک عید نوروز و ایام ولادت خورشید فروزان عالم وجود، حضرت بقیة الله الاعظم (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به ملت بزرگ ایران و همه ملت های همدل، و با تبریک ویژه به خانواده های معظم شهیدان و همچنین جانبازان، ایثارگران و خدمت گزاران ملت در میدان های مختلف علم، سلامت، امنیت و مقاومت، سال جدید را سال «تولید؛ دانش بنیان، اشتغال آفرین» نامگذاری کردند.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی به نقل از پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، حضرت آیت الله خامنه ای سال ۱۴۰۰ را نیز همچون سال های دیگر سالی توأم با فرازها و فرودها برشمردند و گفتند: انتخابات مهم و بزرگ ریاست جمهوری یکی از مهم ترین فرازها و شیرینی های سال قبل بود که مردم با وجود خطر شدید بیماری همه گیر کرونا، با شرکت در انتخابات، دولتی تازه نفس را به میدان آوردند که بر اساس نشانه های موجود، دولتی مردمی و دارای ریل جداگانه از دولت محترم قبل است و امیدهایی را در مردم زنده کرده است.

ایشان مقابله جدی با کرونا و کاهش قابل توجه تلفات در اثر تأمین واکسن برای همگان را از دیگر فرازهای سال ۱۴۰۰ خواندند و در بیان نقطه اوج دیگری از حوادث این سال خاطر نشان کردند: در بخش های مختلف علم و فناوری از تولید چند نوع واکسن معتبر تا پرتاب ماهواره، کارهای بزرگی انجام شد.

رهبر انقلاب، اعتراف آمریکایی ها به شکست خفت بار آنها در فشار حداکثری علیه ایران را از دیگر شیرینی های سال ۱۴۰۰ در عرصه جهانی دانستند و افزودند: ایستادگی مردم موجب این پیروزی شد و در واقع این ملت ایران بود که پیروز شد. ایشان در بیان پیام حوادث متعددی که در سال ۱۴۰۰ در نقاط دیگر جهان رخ داد،

محمد حسن نژاد

تأکید کردند: این حوادث همگی درستی راه ملت ایران در مقابل استکبار را نشان داد. حضرت آیت الله خامنه‌ای «تنگی معیشت مردم، مسئله گرانی‌ها و تورم» را تلخ‌ترین موضوع سال ۱۴۰۰ دانستند و افزودند: مشکلات اقتصادی علاج‌پذیر است و حتماً باید علاج شود البته عجله و توقع رفع دفعی آنها واقع‌بینانه نیست اما امیدواریم بخشی از آنها در سال جدید که سال اول قرن ۱۵ هجری شمسی است، برطرف شود.

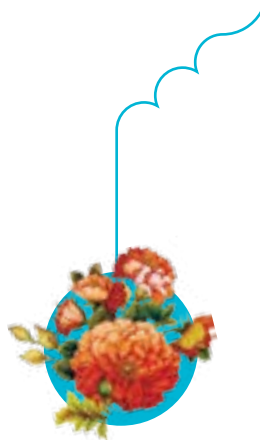
ایشان در ادامه هدف از تعیین شعار سال را جهت‌دهی به حرکت مسئولان دستگاه‌ها و آحاد مردم دانستند و افزودند: در بعضی از سال‌ها متناسب با شعار سال توفیقات خوبی به دست آمد اما در بعضی سال‌ها نیز کم‌کاری‌هایی وجود داشت. البته در سال ۱۴۰۰ که سال «تولید؛ پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» بود، کارهای خوبی انجام شد که باید ادامه پیدا کند.

رهبر انقلاب در بیان علت تمرکز بر مسئله تولید در سال‌های اخیر، گفتند: تولید، کلید حل مشکلات اقتصادی و راه اصلی عبور از دشواری‌های اقتصادی است، ضمن اینکه رشد اقتصادی، افزایش اشتغال، کاهش تورم، افزایش درآمد سرانه، بهبود رفاه عمومی و همچنین افزایش اعتماد به نفس و عزت ملی در گرو رونق و رواج اکسیری به نام تولید ملی است که تکیه بر آن در این سال‌ها تأثیرهای خوبی نیز داشته است.

حضرت آیت الله خامنه‌ای افزودند: امسال نیز همچنان بر مسئله تولید تأکید می‌کنم، البته بر لایه و چهره جدیدی از تولید یعنی تولید «دانش‌بنیان» و «اشتغال‌آفرین».

ایشان معیار قرار دادن تولید دانش‌بنیان و اشتغال‌آفرین را موجب حرکت رو به جلو و محسوس در همه اهداف اقتصادی دانستند و افزودند: بنابراین شعار سال ۱۴۰۱ عبارت است از «تولید؛ دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین».

رهبر انقلاب با تأکید بر توصیه سال قبل خود مبنی بر اکتفا نکردن به کارهای سطحی همچون درج نام سال بر تابلوی خیابان‌ها و یا بر روی سربرگ دستگاه‌ها، گفتند: تحقق شعار امسال نیاز به سیاست‌گذاری دارد البته با تحرکی که از رئیس‌جمهور محترم و همکاران‌شان مشاهده می‌شود، ان‌شاءالله این شعار روی زمین نخواهد ماند اما هر چه بیشتر کار و تلاش شود بهتر خواهد بود.

آیت الله رئیسی در اولین پیام نوروزی در مسجد جامع خرمشهر

حمایت از تولید در صدر برنامه های دولت خواهد بود

رئیس جمهور با بیان اینکه در سال جاری ان شاء الله مسئله اشتغال مسئله اول ماست اظهار داشت: بیکاری منشاء همه مصیبت های اقتصادی و اجتماعی است و حمایت از تولید در صدر برنامه های دولت خواهد بود.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی به نقل از پایگاه اطلاع رسانی ریاست جمهوری، آیت الله دکتر سید ابراهیم رئیسی در نخستین پیام نوروزی خود به ملت ایران در مسجد جامع خرمشهر با بیان اینکه ملت ایران بدون تردید امسال نتیجه استقامت و ایستادگی خود را خواهند دید، گفت: اولین پیام نوروزی اینجانب به عنوان خادم جمهور، پیام کار و تلاش شبانه روزی و بی وقفه برای ساختن ایرانی قوی و پیشرفته است. هیچ ملتی بدون کار متراکم و استفاده از حداکثر منابع انسانی و طبیعی به جایی نرسیده و سال جدید و قرن جدید برای همه ما باید آغاز دور جدیدی از کار مولد، مفید، ثمربخش و پیشرفت آفرین باشد.

محمد حسن نژاد

متن کامل نخستین پیام نوروزی رئیس جمهور به شرح زیر است؛

یا مقلب القلوب و الأبصار

یا مدبر اللیل و النهار

یا محوّل الحول و الأحوال

حوّل حالنا الی احسن الحال

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی سیدنا و نبینا محمد و آله

الطاهرین و صحبه المنتجبین

فرا رسیدن نوروز نشاط آفرین، دوباره جان یافتن طبیعت و زمین، حلول سال ۱۴۰۱ هجری شمسی را به شما ملت عزیز و سرافراز ایران و رهبر معظم انقلاب اسلامی صمیمانه تبریک و تهنیت عرض می کنم.

تقارن عید سعید نیمه شعبان ولادت با سعادت حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) با طلیعه‌ی سال نو را به فال نیک می‌گیرم. از خداوند متعال فرج حضرت ولی عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) را خواستارم.

نوروز، نماد و تبلور تمدنی ارزش‌گراست. تمدنی فرهنگ ساز و معنویت‌گرا که نقطه اوج فرهنگ برآمده از خدا پرستی، خانواده دوستی و صلح گستری است. نوروز امسال لحظه تحویل قرن است. در نگاه کلی قرن چهاردهم قرن انقلاب اسلامی ملت عزیز ایران بود و این ملت در تاریخ درخشان باقی خواهد ماند. ان شاء الله قرن آینده، قرن ظهور و اعتلای تمدن ایرانی-اسلامی برآمده از انقلاب شکوهمند اسلامی باشد. قرن‌ی که مردم مسلمان ایران به رهبری امام خمینی رحمت‌الله‌علیه، خود را از زیر سلطه استکبار و استبداد دست‌نشانده رها کرد و استقلال و آزادی را با استقرار مردم سالاری دینی، در قالب نظام مقدس جمهوری اسلامی نهادینه کرد.

ملت عزیز و قهرمان ایران، «اینجا» نماد ایستادگی شماسست؛ مسجد جامع خرمشهر. در ۸ سال جنگ تحمیلی، شرق و غرب عالم در یک جبهه‌ی واحد، در برابر استقلال خواهی ایران صف کشیده بودند، اما امروز برای تعامل با ایران با یکدیگر رقابت می‌کنند. این عظمت ملت بزرگ ایران است.

ملت ایران از گردنه‌های سخت و پیچ تاریخی، با سرافرازی و حفظ استقلال عبور کرد. البته همچنان از کید دشمن غافل نیست.

قرن پانزدهم، قرن نقش‌آفرینی فعال ملت ایران و یا به عبارت روشن‌تر قرن ایران اسلامی است. همه اقوام ایرانی، اعم از فارس، لر، کرد، آذری، بلوچ، عرب و ترکمن، همه در خدمت به این آرمان ملی حرکت می‌کنند. همه ما یک خانواده هستیم، با سرنوشت مشترک، خانواده ایرانی. دولت در هفت ماهی که از آغاز به کارش می‌گذرد، نشان داد مصمم است به آنچه می‌گوید عمل کند.

گفتیم که کرونا را به توفیق الهی و کمک مردم، مهار می‌کنیم، الحمدلله انجام شد. گفتیم که کشور و اقتصاد را معطل برجام نمی‌کنیم، همه دیدند که در عین انجام مذاکره و به کارگیری ابزارهای سیاسی و حقوقی برای رفع جنایت تحریم، اما تمرکز خود را بر خنثی‌سازی تحریم‌ها قرار دادیم. همه دیدند که از همان ماه‌های اول چگونه ظرفیت‌های معطل‌مانده را به لطف خداوند متعال و مردم فعال کردیم. خوشبختانه نشانه‌های رشد و ثبات اقتصادی و افزایش چشمگیر ارزش تجارت خارجی و صادرات غیرنفتی در این مدت پدیدار شده است. تجارت با همسایگان را به نفع مردم افزایش دادیم. گفتیم که هدف‌گذاری اصلی دولت مهار تورم و اعمال سیاست‌های تورم‌زدا است. به توفیق الهی این حرکت آغاز شد و امروز شیب تورم در سه ماهه آخر سال کاهنده شد. آمارها گواه بر این مدعاست.

گفتیم که چرخ تولید را با قوت به حرکت در می‌آوریم. آمارهای رسمی که هنوز تا پایان ۳ ماهه سوم است، نشان می‌دهد رشد اقتصادی به بالای ۵ درصد رسیده است.

گفتیم از همه ظرفیت‌های کشور برای سرعت دادن به پیشرفت و آبادانی کشور استفاده می‌کنیم. همه شاهد بودند که چگونه برای هموارتر کردن مسیر خدمت‌گزاری دستگاه‌ها و

نهادهای عمومی و انقلابی راه باز شد و همه در کنار هم به خدمت رفتیم. امروز همه نهادهای انقلاب اسلامی با دولت در کنار یکدیگر قرار دارند و همه در کنار مردم قرار دارند.

بر خلاف مقاطعی که دائماً مسئولان از تریبون‌ها علیه یکدیگر بدگویی می‌کردند و مردم را نگران می‌کردند، با همکاری و هماهنگی قوا و همه نهادها، تلاش شد اختلاف نظرها به داخل جلسات کارشناسی منتقل شود و تریبون‌های رسمی را به محل تزریق روحیه امید و همگرایی برای حل مشکلات کشور تبدیل کردیم.

گفتیم که منافع و امنیت مردم را با هیچ چیز معامله نمی‌کنیم. همه دیدند که افزایش توان دفاعی و موشکی و فضایی کشور را در اولویت قرار دادیم، چون امنیت کشور در اولویت است. امیدواریم که دولت ما دولت صادق‌الوعدی باشد. به وعده‌های داده شده در زمان خودش عمل شود.

دولت شما مردم با دیپلماسی فعال، تعادل را به سیاست خارجی بازگردانده است. بزرگترین دستاورد کشور در این سال‌ها شکست مفتضحانه سیاست فشار حداکثری آمریکایی‌ها بوده که با مقاومت ملت ایران این شکست میسر شد.

عزیزان و مردم بزرگوار ایران

اداره کشور را از مسیر درستی شروع کردیم. سرنوشت ملت را در دستان بیگانگان جستجو نکردیم. دوگانه‌سازی و فاصله‌گذاری که تضعیف‌کننده قدرت ملت است کنار گذاشتیم. نشان دادیم که قدرت میدان به نفع قدرت دیپلماسی است. دیپلماسی می‌تواند در خدمت سلامت باشد. روابط خارجی را در خدمت اقتصاد جامعه به کار گرفتیم و این همان معنای دولت تحول‌گرا و عدالت‌محور است.

ملت عزیز ایران

من از رنج‌های شما به صورت مستقیم با خبر هستم و در سفرهای استانی و در ملاقات‌های عمومی با مردم آن را لمس می‌کنم.

در ۷ ماه از کار دولت تلاش‌های زیادی برای بهبود وضعیت معیشت مردم و کنترل تورم انجام شد و همچنین توجه خاص به اقشار ضعیف داشته‌ایم و ان‌شالله پس از این نیز خواهیم داشت. در طول مدت شروع به کار دولت، بسیاری از کارگاه‌های تعطیل و نیمه تعطیل به مدار تولید بازگشتند.

در سال جاری ان‌شالله مسئله اشتغال مسئله اول ماست. بیکاری منشاء همه مصیبت‌های اقتصادی و اجتماعی است و حمایت از تولید در صدر برنامه‌های دولت خواهد بود.

برنامه‌های زیادی در این مدت در راه‌اندازی پروژه‌های کلان ملی و طرح‌های منطقه‌ای پیگیری شده است.

در حوزه تولید مسکن، مهار تورم و ایجاد اشتغال، اقداماتی انجام شد که به زودی نتایج آن در کشور مشاهده خواهد شد.

به حول و قوه الهی و بدون تردید امسال ملت ایران نتیجه استقامت و ایستادگی خود را خواهند دید. کما اینکه در گذشته نیز نتایج استقامت و مقاومت آنها روشن شده است.

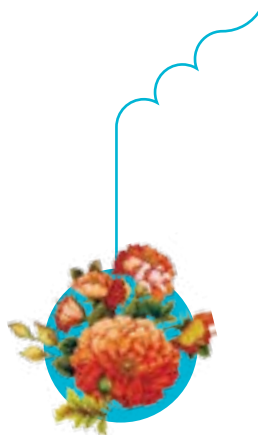
امیدوارم سال جدید، سال پایان یافتن کرونا در سراسر جهان و خاتمه جنگ و آوارگی در همه کشورهای جهان باشد.

اولین پیام نوروزی اینجانب به عنوان خادم جمهور، از این منطقه، از سرزمین عزیزتر از جان ایران، در واقع پیام کار و تلاش شبانه روزی و بی وقفه برای ساختن ایرانی قوی و پیشرفته است. هیچ ملتی و هیچ کشوری بدون کار متراکم و استفاده از حداکثر منابع انسانی و طبیعی به جایی نرسیده است. سال جدید و قرن جدید برای همه ما باید آغاز دور جدیدی از کار مولد، مفید، ثمربخش و پیشرفت آفرین باشد.

یاد همه‌ی مجاهدان، شهیدان و ایثارگرانی را که برای سربلندی اسلام و ایران عزیز در قرن گذشته کوشیدند و در رأس آنان امام بزرگوارمان که بی شک خورشید تابناک قرن ۱۴ است، گرامی می‌دارم.

بار دیگر، نوروز و شروع سال جدید را به شما عزیزان تبریک عرض می‌کنم و برای همه شما در سال جدید آرزوی موفقیت سلامت، خوشبختی و پیروزی دارم.

پیام وزیر آموزش و پرورش به مناسبت هفته بزرگداشت مقام معلم

وزیر آموزش و پرورش به مناسبت هفته بزرگداشت مقام معلم پیامی صادر کرد

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی به نقل از مرکز اطلاع رسانی و روابط عمومی وزارت آموزش و پرورش، متن پیام یوسف نوری به شرح زیر است:

**بسم الله الرحمن الرحيم
إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا**

پیامبر اعظم صلی‌الله علیه و آله فرمودند: به درستی که من معلم برانگیخته شدم

معلمان عوامل اساسی و مؤثر در پیشرفت و گنجینه غنی فرهنگ و عزت در جوامع هستند. پیشرفت جامعه در گرو تربیت نیروی انسانی هوشمند، متعهد، آگاه و توانمند است و دستیابی به چنین مهمی در گرو همت و سخت‌کوشی معلمان و تمامی ذی‌نفعان در عرصه‌ی آموزش و پرورش کشور است. معلمان می‌توانند با خردورزی فاخر و نقش‌آفرینی هدفمند در مسیر تعلیم و تربیت نسل آینده‌ساز، خاستگاهی اثرگذار و منطقی برای تحقق آرمان‌های متعالی کشور باشند.

به فرموده معمار کبیر انقلاب حضرت امام خمینی (ره) «معلمی شغل انبیا است». معلمی با دانایی و توانایی، عشق، اخلاق و خلاقیت عجین شده است و بی‌گمان این حرفه شایستگی آن را دارد که بر صدر اندیشه و سرمایه‌های اجتماعی بنشینند و تمامی آحاد و ارکان کشور خود را وامدار و قدردان این مقام بدانند.

عشق، ایثار و تعهد و تحول‌گرایی، عناصر جدایی‌ناپذیر و ارزش‌آفرین معلمی است به‌طوری که در شرایط خاص و بحرانی در جامعه، معلمان در مقدم‌ترین

محمد حسن نژاد

خطوط اعتماد و اطمینان جلوه‌های معلمی را در قالب فرایندهای تربیت بروز می‌دهند و در این حضور نقش‌های زیبایی از تعالی و کمال جویی را ترسیم می‌کنند.

خلاقیت و نوآوری معلمان در مسیر تعلیم و تربیت دانش‌آموزان به حدی است که در دوران تعطیلی مدارس به علت شیوع ویروس کرونا نمادهای شایسته‌ای از آنان در آموزش و پرورش در بستر غیرحضوری و مجازی به جای گذاشته شد که نشان از آن دارد که معلمان با وجود شرایط سخت و طاقت‌فرسا از اهداف و وظایف معلمی خود عقب ننشستند و حتی با مسئولیت‌پذیری بیشتر آن را به سرانجام رسانند.

دانش و مهارت معلمان و نوآوری‌های آنان در فرایند تربیت حضوری و همراهی مشفقانه و دلسوزانه آنان با دانش‌آموزان عزیز و والدین گرمی در بازگشایی مدارس از ۱۴ فروردین ماه از دیگر شایستگی‌هایی است که به ظهور رسید و خوشبختانه بار دیگر دفتر خاطرات این کشور به نام فداکاری‌های معلمان ورق خورد و تصاویری از عشق و ایثار و تعهد آنان را به یادگار گذاشت. اینجانب با گرامیداشت یاد و خاطره استاد شهید مرتضی مطهری و دو شهید گرانقدر نظام تعلیم و تربیت، شهیدان رجایی و باهنر، ضمن قدردانی از زحمات و تلاش معلمان گرمی، فرا رسیدن ۱۲ اردیبهشت ماه، روز گرامیداشت مقام شامخ معلم را به تمامی فرهنگیان گرمی تبریک و تهنیت می‌گویم و از خداوند متعال برای شما عزیزان کامیابی، تندرستی و بهروزی و عزتمندی مسألت می‌نمایم.

امید است در پرتو لطف الهی و بهره‌مندی از منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) در سال تولید؛ دانش‌بنیان، اشتغال‌آفرین، با همدلی و همفکری با روحیه جهادی حماسه‌ای دیگر بیافرینیم و شاهد شکوفایی فرزندان و تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی و تحول و پیشرفت همه‌جانبه‌ی نظام تعلیم و تربیت اسلامی در آماده‌سازی نسل برای نقش‌آفرینی در مسیر گام دوم انقلاب اسلامی باشیم.

در دیدار نوروزی کارکنان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی تأکید شد؛

نقش کتاب‌های درسی در ایجاد حس خوب، امید و همدلی تقویت شود

دیدار نوروزی کارکنان سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با سرپرست سازمان برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، در این دیدارها معاونت توسعه منابع و پشتیبانی، حوزه ریاست و معاونت برنامه‌ریزی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری و دفاتر زیر مجموعه، کارشناسان، اعضای هیأت علمی و کارکنان حضور داشتند.

در نشست اول محمد علوی تبار معاون توسعه منابع و پشتیبانی سازمان فرا رسیدن سال نو و ماه رمضان و ماه عبادت و بندگی را تبریک گفت و آرزو کرد امسال سالی پر خیر و برکت برای سازمان پژوهش، نظام تعلیم و تربیت و همه کشورهای اسلامی به ویژه کشور عزیزمان جمهوری اسلامی ایران باشد.

در ادامه حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی لطیفی معاون وزیر و سرپرست سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ضمن تبریک سال نو و فرارسیدن ماه مبارک رمضان و تقارن بهار طبیعت و بهار قرآن؛ با اشاره به ویژگی‌های شخصیتی انسان، وضعیت روحی و اعمال و رفتار تمام همکاران سازمان را تأثیرگذار در محصولات سازمان دانست و افزود: کار در سازمان پژوهش، کار کارمندی عادی و یا شغلی که فقط به هدف کسب درآمد باشد، نیست؛ بلکه مانند معلمی است که رسالتی برآمده از عشق و تعهد است و قابل قیمت‌گذاری نیست.

وی با اشاره به تأکیدهای مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در سخنرانی نوروزی بر اهمیت ایجاد امید و همدلی در جامعه گفت: بخشی از حسی که به اعضای جامعه خصوصاً دانش‌آموزان منتقل می‌شود، به واسطه کتاب‌های درسی است و باید نقش کتاب‌های درسی در ایجاد حس خوب امید و همدلی ارتقاء یابد.

دومین دیدار نوروزی سرپرست سازمان با همکاران معاونت برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری صورت گرفت. در ابتدای این دیدار

محمد حسن‌نژاد

دکتر علی محبی معاون برنامه‌ریزی درسی و تولید بسته‌های تربیت و یادگیری سازمان توضیح کوتاهی در خصوص فعالیت‌های این معاونت ارائه کرد.

سپس سرپرست سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی با تشبیه این سازمان و اعضای آن به یک خانواده، بر اهمیت همدلی در میان همکاران سازمان، جبران کاستی‌ها و حمایت از همدیگر و هم‌افزایی در جهت انجام مأموریت‌ها تأکید کرد و گفت: فعالیت در سازمان همانند دیگر فعالیت‌های تربیتی، کاری بسیار حساس، ظریف و دقیق است.

دکتر لطیفی با اشاره به شعار سال و نامگذاری آن توسط مقام معظم رهبری و ضرورت توجه به آن، یادآور شد که در نخستین جلسه شورای مدیران سازمان در سال جدید، درباره چگونگی نقش‌آفرینی سازمان برای تحقق این شعار همفکری‌هایی شد تا سازمان هم در چارچوب مأموریت‌ها و فعالیت‌های خود، مجموعه‌ای از اقدام‌های مشخص در این زمینه را در بخش‌های مختلف زیرمجموعه خود، محقق کند.

نگاه به پژوهش در آموزش و پرورش باید متفاوت شود

سومین دیدار نروزی به دیدار با همکاران پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش اختصاص داشت. در این دیدار دکتر فرهاد کریمی رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش گزارشی از مهمترین اقدامات و دستاوردهای این پژوهشگاه در سال اخیر شامل: تولید علم و دانش پژوهشی کاربردی برای پاسخگویی به نیازهای وزارت آموزش و پرورش و حساس بودن در قبال مسائل آن، تأثیرگذاری بر تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌های وزارتی و شوراهای رسمی وزارت از طریق انجام تحقیقات مورد نیاز و اشاعه نتایج تحقیقات انجام شده، اجرایی کردن سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و زیر نظام پژوهش و ارزشیابی سند تحول بنیادین، اجرایی کردن بسته تحولی مدرسه پژوهش محور، اجرایی کردن پژوهش محوری در امر برنامه ریزی و اجرا، مدیریت و هماهنگی امور تحقیقاتی وزارت آموزش و پرورش، اشاعه و ترویج نتایج تحقیقات، توسعه فرهنگ پژوهش، گفتمان سازی پژوهشی و ترویج تفکر علمی و پژوهشی، تولید علم و دانش پژوهشی معیار، مطالعات بین المللی تیمز و پرلز، طراحی و اجرای پژوهش‌ها و مطالعات مورد نیاز در حوزه پاندمی کووید ۱۹، برگزاری همایش‌های ملی ارائه کرد.

در ادامه حجت الاسلام والمسلمین دکتر علی لطیفی سرپرست سازمان، با تأکید بر اهمیت پژوهش و مطالعات ناظر به مسائل بنیادی و عملیاتی آموزش و پرورش و ضرورت وجود مجموعه‌ای برای پرداختن به این امر را از مهم‌ترین راهبردهای خود در نسبت با پژوهشگاه برشمرد و افزود: تقویت جایگاه پژوهشگاه، نیازمند تقویت تعامل و هماهنگی بیشتر با سازمان پژوهش و همچنین، تقویت توان درونی پژوهشگاه و انعکاس بهتر اقدامات انجام شده در آن است.

وی همچنین ضمن تأکید بر اهمیت نیروی انسانی در فعالیت‌های پژوهشی، از عزم خود برای حل برخی چالش‌های پیش روی همکاران پژوهشگاه در زمینه‌هایی همانند ساماندهی نیروی انسانی، همسان‌سازی و پیگیری امور قراردادهای خبر داد.

مراسم بزرگداشت مقام معلم در مدرسه تاریخی دارالفنون برگزار شد

مراسم بزرگداشت روز معلم و تجلیل از تعدادی از بازنشستگان سال ۱۴۰۰ سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در مدرسه دارالفنون برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین‌الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، این مراسم صبح امروز در مدرسه دارالفنون با حضور مدیران، کارشناسان و پژوهشگران سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و ۳۱ نفر از بازنشستگان سال ۱۴۰۰ این سازمان برگزار شد.

این برنامه با خیر مقدم دکتر علی محبی رئیس پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش آغاز شد؛ وی با اشاره به نامگذاری این ایام به عنوان هفته معلم و اشاره به شهادت شهید مرتضی مطهری و جایگاه والای آثار این شهید بزرگوار؛ گفت: اگر می‌خواهیم آینده جامعه‌ای را بدانیم باید معلمان و نظام تعلیم و تربیت آن جامعه را بررسی کنیم.

وی افزود: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی قلب توسعه کشور است و موتور محرکه این قلب، کارشناسان و پژوهشگران این سازمان هستند.

دکتر محبی داشتن برنامه‌ریزی دقیق، نقشه جامع و راهبردی؛ تلاش مستمر و جهادی؛ ارزشیابی، رصد، پایش و بهبود مستمر را سه رکن اصلی برای بروز رخدادهای مهم عنوان کرد.

در ادامه این مراسم دکتر غلامرضا حاجی حسین‌نژاد در خصوص نقش جایگاه معلمان در حوزه تعلیم و تربیت سخنرانی کرد.

اجرای سرود توسط دانش‌آموزان مدارس باقرالعلوم و علامه مجلسی منطقه ۱۴ تهران، بخش دیگر این برنامه بود.

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر علی لطیفی معاون وزیر و سرپرست سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی ضمن تبریک هفته بزرگداشت مقام معلم برگزاری مراسم‌هایی از این دست را بهانه‌ای برای تحکیم انس و الفت همه‌ی نقش‌آفرینان سازمان با هم دانست و با تشبیه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی

آموزشی به مثابه یک خانواده همدل و همراه، بیان کرد: حسن ظن و حس مثبت باعث پیشرفت در امور اداری؛ و تسهیل کننده و انگیزش بخش نظام ارتباطات انسانی است.

وی برگزاری چنین نشست‌های صمیمانه را موجب هم‌افزایی و تعمیق حس تعلق سازمانی دانست و با تأکید بر کارشناس محور بودن این سازمان یادآور شد: بازنشستگان و پیشکسوتان سرمایه سازمانی هستند و با توجه به وظایف و مأموریت‌های جدید سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و تجارب انباشته گران‌بهای این عزیزان، پیشکسوتان باید در صدر کمک به رویش نگاه جدید و تحول اساسی در این سازمان باشند.

در پایان این مراسم از ۳۱ کارشناس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی که در سال ۱۴۰۰ به کسوت بازنشستگی نائل شدند، تجلیل شد.

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی با سه غرفه در، سی و سومین نمایشگاه کتاب تهران حضور دارد

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی با سه غرفه "مرکز بررسی آثار دانش آموزی رشد"، "انتشارات مدرسه" و "ساماندهی منابع آموزشی و تربیتی رشد" در سی و سومین نمایشگاه کتاب تهران حضور دارد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی، سی و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران ۲۱ اردیبهشت ماه در محصلای حضرت امام خمینی (ره) آغاز شده و تا ۳۱ اردیبهشت ادامه خواهد داشت و سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی به عنوان زیر مجموعه وزارت آموزش و پرورش با سه غرفه شامل مرکز بررسی آثار دانش آموزی رشد، انتشارات مدرسه و ساماندهی منابع آموزشی و تربیتی رشد به عنوان زیر مجموعه دفتر انتشارات و فناوری آموزشی در این دوره از نمایشگاه حضور دارد.

محمد حسن نژاد

میزبانی مخاطبان مجلات رشد در غرفه مرکز بررسی آثار دانش آموزی رشد

مرکز بررسی آثار دانش آموزی رشد با هدف شناخت، جذب و پرورش استعدادهای ادبی و هنری دانش آموزان و حمایت از هنرجویان مستعد فعالیت خود را از سال ۱۳۶۰ همزمان با انتشار نخستین مجلات رشد دانش آموزی آغاز کرد. این مرکز برای ایجاد ارتباط با مخاطبان مجلات رشد و پرورش استعدادهای ادبی و هنری دانش آموزان و آموزش مکاتبه ای و الکترونیکی آنان تشکیل شده است و به هنرجویان در زمینه نگارش داستان، شعر، قطعه ادبی، نقاشی و خوشنویسی مشاوره داده و راهنمایی می کند. کارشناسان این مرکز از طریق مکاتبه با دانش آموزان به پیشرفت های آنها کمک می کنند. غرفه ی مرکز بررسی آثار دانش آموزی رشد میزبان مخاطبان مجلات رشد خواهد بود. این غرفه در زیر زمین رواق شرقی، بخش ناشران کودک و نوجوان، روبه روی مدیریت سالن ناشران کودک و نوجوان نمایشگاه کتاب تهران قرار دارد.

تخفیف ۴۰ درصدی انتشارات مدرسه به فرهنگیان

انتشارات مدرسه با بیش از هزار عنوان کتاب در حوزه‌های کودک، نوجوان و بزرگسال در این دوره از نمایشگاه حضور دارد از میان عناوین یاد شده ۱۵۰ عنوان کتاب چاپ نخست سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ هستند که در دو غرفه سالن ناشران کودک و نوجوان و سالن ناشران عمومی عرضه می‌شوند.

انتشارات مدرسه تخفیف ۴۰ درصدی با ارائه کارت شناسایی به غرفه مدرسه را به عنوان تسهیلاتی برای فرهنگیان و معلمان در نظر گرفته است. همچنین تمامی کسانی که خرید بالاتر از ۵۰۰ هزار تومان داشته باشند می‌توانند در محل غرفه، با ارائه فاکتور و کد دریافتی در قرعه‌کشی که در نظر گرفته شده شرکت کنند و جوایزی را برنده شوند. دیدار علاقه‌مندان به کتاب با نویسندگان و جشن امضاء از جمله برنامه‌های فرهنگی انتشارات مدرسه در مدت زمان برگزاری نمایشگاه کتاب است.

غرفه ساماندهی منابع آموزشی و تربیتی رشد

سومین غرفه سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در نمایشگاه بین‌المللی کتاب مربوط به ساماندهی منابع آموزشی و تربیتی رشد می‌باشد؛ ارائه و نمایش برخی کتاب‌های برگزیده سال‌های گذشته جشنواره کتاب رشد، فرایند ساماندهی و ارزیابی آثار، روند نمای مراحل ارزیابی منابع آموزشی و تربیتی، تشریح شرایط نشان استاندارد الکترونیکی منابع آموزشی و تربیتی به ناشران و همچنین این خانواده‌ها از جمله فعالیت‌هایی است که توسط این غرفه در نمایشگاه کتاب انجام می‌گیرد.

علاقه‌مندان به بازدید از غرفه‌های سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌توانند به نشانی ایستگاه مترو شهید بهشتی، مصلای امام خمینی (ره) تهران، زیرزمین رواق شرقی، بخش ناشران کودک و نوجوان، روبه‌روی مدیریت سالن ناشران کودک و نوجوان مراجعه نمایند.

رشد

جدیدترین شماره فصلنامه‌های «رشد آموزش خانواده»، «رشد آموزش شیعی» و «رشد آموزش علوم زمین» منتشر شد

نقش خانواده در آموزش کتاب هدیه‌های آسمان

جدیدترین شماره فصلنامه «رشد آموزش خانواده» در حوزه برنامه درسی، به بررسی نقش خانواده در آموزش کتاب هدیه‌های آسمان به دانش‌آموزان پرداخته است.

به گزارش واحد خبر و رسانه دفتر انتشارات و فناوری آموزشی؛ فصلنامه تخصصی رشد آموزش خانواده از گروه مجلات علوم انسانی به عنوان جزئی از بسته‌های تربیت و یادگیری در چارچوب اهداف و نظام آموزش و پرورش، با زمینه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای خانواده‌ها، معلمان، دانشجو-معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش منتشر شد.

در دوازدهمین شماره این فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی برای خانواده‌ها که نگاهی ویژه به برنامه درسی مدارس دارد، مطالبی در حوزه مهارت‌های روانشناختی، برنامه‌درسی ملی، مهارت‌های اجتماعی، مهارت‌های سلامت و بهداشت و مهارت‌های تربیت دینی منتشر شده است.

خانواده‌های دانش‌آموزان، معلمان، دانشجو-معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش در این شماره از رشد آموزش خانواده مطالبی چون: نگرانی‌های

مانلی نورایی

والدین در مورد مدرسه، استعدادش را کور نکنید، چگونه به درس فارسی فرزندان کمک کنیم، دین رحمت، پیامبر مهربانی، علوم تجربی به چه دردی می خورد، کیمیاگران آینده، بهداشت چشم، بایسته های پاسخ گویی به پرسش های دینی کودکان و نوجوانان و... را می خوانند.

نیاز شیمی به خرده مهارت در کنار مهارت

جدیدترین شماره فصلنامه «رشد آموزش شیمی» در جدیدترین شماره خود به حوزه تربیت و یادگیری علوم تجربی - شیمی به عنوان یکی از ۱۱ حوزه تربیت و یادگیری پرداخته است.

به گزارش واحد خبر و رسانه دفتر انتشارات و فناوری آموزشی؛ فصلنامه تخصصی رشد آموزش شیمی از گروه مجلات علوم پایه و فنی به عنوان جزئی از بسته های تربیت و یادگیری در چارچوب اهداف و نظام آموزش و پرورش، با زمینه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای معلمان، دانشجو - معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش منتشر شد.

در یکصد و سی و سومین شماره این فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی مطالبی در حوزه شیمی و برنامه

درسی، شیمی در بستر تاریخ، آموزش شیمی در جهان امروز، شیمی - صنعت و زندگی، همراه با معلمان، شیمی و پژوهش، آموزش با آزمایش و تازه های شیمی منتشر شده است. معلمان، دانشجو - معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش در این شماره از رشد آموزش شیمی مطالبی چون: پژوهش در آموزش شیمی، نیاز شیمی به خرده مهارت در کنار مهارت، شیمی را به زندگی گره بزنیم، نقش مشابهت سازی در آموزش و یادگیری علوم تجربی، ساختار لوویس مولکول ها و یون ها، سیر تا پیاز شیمی آشپزخانه ای، آموزش پژوهی و اشتراک گذاری تجربه های آموزشی دبیران شیمی، آزمایشی ساده و جالب برای دوران کرونایی و... را می خوانند.

چالش ها و راهکارهای پیش روی دبیران زمین شناسی - انسان و محیط زیست

جدیدترین شماره فصلنامه «رشد آموزش علوم زمین» در گردهمایی گروه درسی زمین شناسی - انسان و محیط زیست با سرگروه های استان های شمالی، به بررسی زمینه سریع پاسخ در کتاب درسی با توجه به شرایط کرونا پرداخته است.

به گزارش واحد خبر و رسانه دفتر انتشارات و فناوری آموزشی؛ فصلنامه تخصصی رشد آموزش علوم زمین از گروه مجلات علوم پایه و فنی به عنوان جزئی از بسته های تربیت و یادگیری در چارچوب اهداف و نظام آموزش و پرورش، با زمینه آموزشی، تحلیلی و اطلاع رسانی برای معلمان، دانشجو - معلمان و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش منتشر شد.

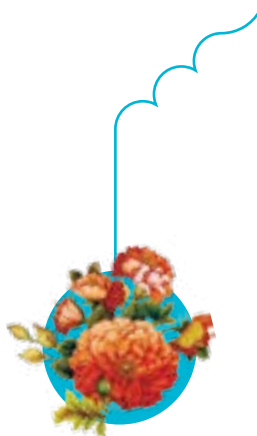

در یازدهمین شماره این فصلنامه آموزشی، تحلیلی و اطلاع‌رسانی مطالبی در حوزه پدیده‌های زیست‌محیطی، نجوم، زمین و سلامت، جدیدترین اخبار حوزه زمین‌شناسی، معرفی رشته‌های نوین زمین‌شناسی، گزارش و گفت‌وگو منتشر شده است.

معلم، دانشجو - معلم و کارشناسان وزارت آموزش و پرورش در این شماره از رشد آموزش علوم زمین مطالبی چون: خطر زیر پای شماست، پسماندهای الکترونیکی، نجوم از گذشته تا کنون در کتاب‌های درسی، تأثیر یخ بر سلامت انسان، صفر تا صد المپیاد علوم زمین، میزگرد آموزش مجازی فصل هفتم کتاب انسان و محیط زیست، تحلیل سؤال‌های زمین‌شناسی کنکور سراسری ۱۴۰۰، معدن‌کاری گیاهی، معلمی تمام عیار، همراه معلم

در آموزش، نمونه سؤال‌های المپیاد علوم زمین و... را می‌خوانند.

فایل PDF و نسخه چاپی فصلنامه‌های تخصصی رشد در بخش فروش و اشتراک وبگاه مجلات رشد به فروش می‌رسد.

از تیم داری تا تیم سازی

اگر مدیر یا معاون مدرسه یا معلم هستید و می خواهید تنها کارهای روزمره خود را انجام دهید، این یادداشت را نخوانید. وقتتان تلف می شود.

۱

کسی را سراغ ندارم که درباره مدیریت و موفقیت اجتماعی اندیشه کند و معتقد باشد در این روزگار می توان بدون داشتن گروه و تیم و فارغ از کار دسته جمعی خرد و کلان در عرصه جوامع خرد و کلان به موفقیت دست یافت.

۲

هر واحد آموزشی حتماً یک گروه آموزشی است و اگر جماعت آموزشی کار در پی دستیابی به اهداف بالاتر و پیچیده تر هستند، حتماً باید یک تیم باشد. اگر مجموعه آموزشی شما، یا جمع همکاران در مدرسه و احیاناً هر واحد آموزشی دیگر، هدفی مترقی تر از صرف آموزش معمولی دارد حتماً باید تیم باشید و قواعد درست تیم سازی را رعایت کرده باشید.

۳

مدیر موفق و همکارانش، هم تیم داران خوبی هستند و هم تیم سازانی خوب تر. چون در هر کار گروهی و جمعی هدفمند حتماً به تغییر نسلی و تزریق انرژی های نوین و حضور نیروهای تازه نفسی نیاز است که درک جدیدی از امور داشته باشند.

۴

در عرصه کار تیمی مدرسه ای، وقتی رسالت خود را درست و بجا و به موقع انجام داده ایم که بدانیم آغاز کار تیمی از مدرسه و کار با دانش آموزان است. حتماً هر نوجوان مستعدترین دوران عمر خود را برای فهم و تمرین کار تیمی و گروهی سپری می کند، اما بزرگترین اشتباه این است که فکر کنیم یادگیری کار تیمی و گروهی را نباید از پیش دبستانی شروع کنیم.

۵

فریدالدین حداد عادل

سر دبیر رشد مدرسه فردا

اگر وارد مجموعه‌ای شدید که مدعی کار برنامه‌ریزی‌شده و پیگیری هدفی ویژه بود و ظواهر امر نظیر کتاب‌ها و طرح‌درس‌ها، پرده‌نگارها و فیلم‌های مستند، همه فراهم بودند، به اجزای پایین‌تر سیستم رجوع کنید. ببینید حال فکری مستخدمان، راننده‌ها و مسئولان دفترها و بیک‌ها چگونه است. به نشانی غلط نروید، وضع مالی خوب یا بد مطرح نیست؛ مسئله اصلی این است که بدنه مجموعه چقدر با حال و هوای فکری و برنامه‌های تیم «آشنا» یا «همراه» هستند؟ آیا اصلاً می‌دانند چه خبر است؟!

گروه خوشبخت آن است که مدیر باهوش و پرکار داشته باشد. اگر مجموعه‌ای آموزشی مخیر شود کدام را انتخاب کند، با چالش جدی روبه‌رو می‌شود. سرگروه باهوش یا همان رهبر باهوش، با بهره‌گیری از قدرت ذهنی‌اش، مسائل را با دقت دسته‌بندی و تفکیک و حل می‌کند. در حالی که مدیر و رهبر کاری، با بهره‌گیری از قواعد و دستورالعمل‌ها، کار را از آب درمی‌آورد، اما در حرکت رو به جلو و طراحی افق‌های کاری جدید و هدایت تیم به سمت آن‌ها توانمند نیست.

به‌طور معناداری، نظریه‌پردازان تیم‌ها را به بهره‌گیری از مدیران و سرگروه‌های باهوش فرا می‌خوانند و مدیران عالی در جست‌وجوی مدیران پرکار هستند تا چرخه فعالیت از حرکت باز نایستد.

راه حل میانی، بهره‌گیری از مشاوران کاربلد باهوش است. در مدرسه، برخی از فارغ‌التحصیلان و اولیا و برخی از معلمان، اگرچه نمی‌توانند حضور و کمک جدی داشته باشند، اما ایده‌پردازان خوبی هستند و می‌توانند گره‌گشا باشند.

در بین قواعد تیم‌داری، اصلی‌ترین مطلب بیان هدف تیم است. مهم نیست هدف بزرگ یا کوچک باشد، هدف باید شفاف و صریح باشد. چنین هدفی مانند بذر مرغوب رشد خواهد کرد و افراد و اهداف و برنامه‌های خود را خواهد یافت. البته هدف خوب نیازمند تبیین مجدد و تنظیم کارآمد و ارائه مجدد است.

همان قدر که در شروع کار بیان واضح اهداف و راهبردها مهم و مؤثر است، در ادامه، همدلی و گفت‌وگو و ایجاد همدلی در کار بسیار اثرگذار است.

همراه‌بودن با تیم همکاران و به اشتراک گذاشتن برنامه‌ها و مشکلات مجموعه، تیم را در بهتر پیش‌بردن اهداف یاری می‌رساند. این مسئله همان قدر مهم است که نقش مدیرانی که به نظرات کارشناسی بها می‌دهند و فاصله‌گذاری‌های اداری را از میان برمی‌دارند مهم است. چنین مدیری در انتخاب و تربیت همکارانی که جسارت نظرورزی و حفظ اطلاعات و همراهی در لحظات سخت را دارند نیز سخت‌کوش و دقیق است.

۱۱ برای شروع کار تیمی، همان قدر که شفافیت و صراحت در تبیین مواضع ضروری است، همدلی و اعتماد در ادامه راه مهم است. در هر محیط آموزشی، همه آموزشکاران باید احساسات خوب نسبت به مقوله تربیت داشته باشند و در اکثر اوقات دغدغه جدی ایشان ارتقای سطح آموزشی و تربیتی مدرسه باشد. این مهم فقط در داخل کالبد فیزیکی مدرسه محقق نمی‌شود. مدیر و همکاران باید در بیرون از مدرسه نیز این هدف مهم را دنبال کنند.

۱۲ اگر افراد تیم در بیرون از محیط خود هم با هم هستند، معنی تیم کامل می‌شود. در جامعه ایرانی، سفر رفتن، هیئت رفتن، و در جلسات و مهمانی‌های خانوادگی شرکت کردن، از علائم علاقه افراد به با هم بودن است.

۱۳ در مدیریت تیم هدفدار و مکتبی و در محیط آرامش بخشی مثل مدرسه، مدیر از سبک مدیریت تعارض‌ها و تضادها کمتر بهره می‌برد. دستیابی به همدلی و همسویی و وحدت رویه تام از اهداف مدیریت آموزشی تیم است.

۱۴ وقتی در گروه و تیم آموزشی مبنای همدلی است و تعارض‌ها و تفاوت‌ها کم و کمتر می‌شوند، رقابت و نوآوری و تلاش نیز کمتر می‌شود و ممکن است خمودی و رکود در قالب ثبات رویه و استقرار برنامه بر مجموعه مسلط شود. تذکرهای بیرونی و مواجهه با مدل‌های مشابه و ارزیابی مدام رقبا می‌تواند مانع سستی و رخوت تیم شود.

۱۵ از اصلی‌ترین نیازمندی‌های هر تیم موفق، وجود گوش شنوا و داشتن مهارت خوب شنیدن در اجزاست. مدیران و کارشناسان متبحر بیشتر به چنین قابلیت‌هایی نیاز دارد تا بتوانند نقاط ضعف و رویکردهای آینده‌پژوهانه را مطالعه و بررسی کنند.

۱۶ در تیم، پاداش معنوی (از هر جنس) خیلی بیشتر از پاداش‌های مادی اثرگذار و اطمینان‌بخش است.

۱۷ اگر اجزای تیم به هم اعتماد ندارند، به احتمال قوی هنوز چیزی جز یک دسته آدم یا گروه نیستند. اگر همکاران مدرسه به صداقت و امانت و پشتیبانی یکدیگر ایمان و اعتماد نداشته باشند، نخواهند توانست در مسیر هدف خود چندان مؤثر نباشند.

آب، آهنک زندگی

اقلیم زمین از چهار بخش زیست کره، آب کره، هواکره و یخ کره تشکیل شده است. «تغییر اقلیم»^۱ از جمله بحث های زیست محیطی است که در چند دهه اخیر ذهن بشر را به خود مشغول ساخته و نگرانی هایی را برای سرنوشت نسل آینده ایجاد کرده است. تغییر اقلیم به واقع تغییرات آب و هوایی است که به طور مستقیم یا غیرمستقیم با فعالیت های انسانی ارتباط دارد. تغییر اقلیم یک تغییر برگشتناپذیر در میانگین شرایط آب و هوایی است که در یک منطقه اتفاق می افتد و با توجه به پیوستگی و وابستگی اقلیم ها به یکدیگر، هر تغییری در اقلیم یک منطقه بر شرایط آب و هوایی همه کره زمین اثر خواهد گذاشت.

در کتاب های درسی به واژه «رد پای کربن»^۲ و اثرات گلخانه ای به عنوان مهم ترین عامل تغییر اقلیم اشاره شده است. واژه رد پای کربن مقیاسی از مقدار کل خروجی گازهای کربن دی اکسید و متان مربوط به یک جمعیت، سیستم یا فعالیتی معین است و به طور مستقیم میزان خروجی گازهای عامل تغییرات آب و هوایی به جو زمین را اندازه می گیرد. هرچند وجود گازهای گلخانه ای برای چرخه حیات روی کره زمین در حالت طبیعی کاملاً ضروری است، اما فعالیت بشر تعادل این چرخه را تغییر داده است. افزایش گازهای گلخانه ای سبب بالا رفتن میزان اجزای تشکیل دهنده هواکره مانند بخار آب، کربن دی اکسید، متان، اکسیدهای نیتروژن و گازهای هالوژن دار شده است. میزان گازهای گلخانه ای موجود در هواکره ارتباط مستقیمی با گرمایش کره زمین، ذوب شدن یخ های قطبی، خشکسالی و یا ترسالی اقلیم های مختلف دارد.

دکتر عابد بدریان

سرمدبر رشد آموزش شیمی

۱. Climate Change

۲. Carbon Footprint

یکی از اثرات تغییر اقلیم، تغییر در وضعیت منابع آب جهان است. خشکسالی، کم شدن بارش، تبخیر زیاد آب، همه و همه از پیامدهای تغییرات اقلیمی است. تغییرات اقلیمی و عدم ثبات شرایط جوی و الگوهای بارندگی، افزایش جمعیت، گسترش شهرنشینی و توسعه صنعت، تداوم مدیریت سنتی در بخش کشاورزی، آلودگی زیست محیطی منابع آبی، عدم توسعه فناوری استحصال و بازیافت آب و عدم توسعه فرهنگ عامه در حفاظت، بهره‌برداری و مصرف بهینه منابع آب از جمله عوامل به وجود آورنده شرایط کم‌آبی به‌ویژه در ایران است.

ایران سرزمینی کوهستانی است که دو رشته‌کوه البرز و زاگرس همانند دیواره‌ای مانع رسیدن ابرهای باران‌زا از شمال و غرب کشور به بخش‌های مرکزی می‌شوند و به همین دلیل نیز بخش اعظم کشور را مناطق خشک و نیمه‌خشک تشکیل می‌دهد. در یک الگوی یکنواخت توزیع اقلیم، ایران در منطقه کمربند مناطق خشک و بیابانی جهان واقع شده است و بررسی نقشه افزایش دمای سطح زمین در یک قرن گذشته، نشان‌دهنده آسیب‌پذیری سرزمین ایران از تغییرات اقلیمی، بیش از متوسط جهان است.

پراکندگی آمار مصرف آب در بخش‌های مختلف شرب، صنعت و کشاورزی نیز بسیار حائز اهمیت است. سرانه مصرف آب در بخش شرب و میزان مصرف آب در صنعت و کشاورزی برای تولید محصولات در ایران با استانداردهای بین‌المللی بسیار فاصله داشته و متأسفانه در بسیاری از موارد، سیاست بهینه‌سازی مصرف به درستی و در بخش مناسب اعمال نگردیده است. سهم مصرف آب در بخش کشاورزی ایران بین ۷۰ تا ۹۰ درصد تخمین زده شده است، در صورتی که در کشورهای توسعه‌یافته سهم بخش کشاورزی ۳۰ درصد است.

در این شرایط کمبود، به دلیل افزایش سطح زیر کشت و راندمان پایین آبیاری، بخش کشاورزی بیشترین میزان آب در کشور را مصرف می‌کند و بخش قابل توجهی را هم به صورت آب مجازی به خارج از کشور صادر می‌کند. به هم خوردن تعادل بین منابع و مصارف آب در پهنه‌های وسیعی از کشور، باعث بروز وضعیت نامناسب در تولید محصولات کشاورزی، کاهش ذخایر آب‌های

زیرزمینی، خشک شدن رودخانه‌ها و تالاب‌ها، افزایش تنش‌های منطقه‌ای، فرونشست زمین و بسیاری از چالش‌های مرتبط با این موضوع شده است. به نظر می‌رسد که سبک سنتی و قدیمی کشاورزی، اصلی‌ترین دلیل بروز بحران آب در ایران است و باید هرچه سریع‌تر به حال کشاورزی در ایران فکری کرد. مطابق آمارهای رسمی، متوسط راندمان آبیاری در ایران حدود ۴۰ درصد است و از هر متر مکعب آب ۹۳۰ گرم ماده خشک به دست می‌آید، در حالی که به طور متوسط در کشورهای توسعه‌یافته با همین میزان آب ۳/۲ کیلوگرم ماده خشک تولید می‌کنند. هرچند برخی تفکرات و جریان‌های افراطی از تعطیلی کشاورزی در ایران و جست‌وجوی راه‌های جایگزین سخن می‌گویند، اما آنچه که مبرهن است، مصرف آب و الگوی کشت باید متناسب با تغییرات اقلیمی باشد. انجام این اصلاحات به فرهنگ‌سازی و عزمی ملی نیاز دارد. استفاده از برنامه درسی سبز در مدارس و دانشگاه‌ها، فرهنگ‌سازی اصلاح الگوی مصرف آب، افزایش آگاهی‌های اجتماعی در زمینه؛ شرایط بی‌آبی و گسترش خشکسالی، استفاده نابه‌جا از آب‌های زیرزمینی و حفر چاه‌های عمیق، کاهش بارش و نقش عامل نیروی انسانی در ایجاد آن، بهره‌برداری گسترده از سیستم‌های آبیاری تحت فشار، استفاده از منابع آب شور، توجه به آب مجازی و ... از جمله راهکارهایی هستند که باید در دستور کار مسئولان قرار گیرند.

منابع

1. Aitnal, P. & Rao, P. (2016). Green Education Concepts & Strategies in Higher Education Model. International Journal of Scientific Research and Modern Education, 1, (1), 793-802.

۲. سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی جمهوری اسلامی ایران، <http://agrieng.org>.

۳. شرکت مدیریت منابع آب ایران، <https://www.wrm.ir>.

طعم شیرین راهبرد

مدیران مدرسه‌ها در پی یافتن راهبردهایی برای رهبری بهتر مدرسه از طریق تلفیق نوآوری و برترین روش‌ها با هدف یادگیری تقویت‌شده هستند. رهبران مدرسه‌ها برنامه‌ریزی و تلاش می‌کنند مدرسه‌ای نوآور داشته باشند. آنان با دقت آموزشی، ریسک‌پذیری و شجاعت اخلاقی، همراه با دریافت بازخورد، از آنچه در فرایند و جریان یادگیری مدرسه رخ می‌دهد، آگاهی می‌یابند تا برای فراهم کردن شرایط کیفیت و نوآوری بیشتر در مدرسه اندیشه کنند. داشتن مدرسه‌های نوآور و غنی مستلزم توجه و عمل به راهبردهای فرایندی و نوآورانه است.

داشتن راهبرد کمک می‌کند همه نیروهای مدرسه در طول اهداف هم‌جهت و هم‌سو شوند. راهبرد همچنین کمک می‌کند اثربخشی مدرسه افزایش یابد و یادگیری عمیق شود. در مقابل، اگر مدرسه در مسیر رسیدن به اهداف خود راهبرد نداشته باشد، گرفتار حاشیه‌پردازی، سلیقه‌گرایی، فی‌البداهه‌پردازی و روزمرگی می‌شود. رهبری موفق مدرسه یعنی عمل به راهبردهایی که در فرایند رهبری در مدرسه می‌توانند مطمح نظر باشند. از میان راهبردها، راهبردهای «تغییر دانش و درک نیاز به تغییر»، از راهبردهای مؤثر به حساب می‌آیند. رهبری مدرسه، با توجه به دگرگونی‌های معاصر، نگاهش به فرایندهای نهاد مدرسه و جریان یادگیری، متمرکز است. اولین قدم برای ایجاد تغییر و تقویت یادگیری، درک نیاز به تغییر است. قدم دوم بصیرت در خصوص عوامل تغییر و تلاش‌هایی است که برای رسیدن به آن باید صورت گیرند.

برخی از مشکلات با افزایش امکانات و منابع فیزیکی و انسانی حل نخواهند شد، مگر آنکه بینش و جهت‌فکری و کاری عوض شود. وسعت بینش نیاز است. وقتی روشی با وجود حمایت‌های فیزیکی و معنوی به نتیجه نمی‌رسد، بهتر است از گردونه خارج و روشی نو جایگزین آن شود. برای مثال، تمرکز اختیارات، آن هم در سازمان‌های آموزشی، معطوف به نتیجه نخواهد شد، لذا باید از آن پرهیز کرد و به تفویض اختیار روی آورد. یا زمانی که دانش‌آموزان نسبت به روش‌های

دکتر حیدر تورانی

سرمدیر رشد مدیریت مدرسه

سنتی و غیرفعال تدریس عکس‌العمل منفی نشان می‌دهند، نباید به ادامه آن روش‌ها اصرار داشت، بلکه باید آن‌ها را تغییر داد و از روش‌های فعال و نوین استفاده کرد.

رهبری نوآور، جسور و ساختارشکن (رهبری نوکیش) معتقد است، در عصر فراصنعتی و عصر اطلاعات و دانش و توسعه روزافزون فناوری‌ها، همه چیز، به جز تغییر، در حال تغییر است. تنها تغییر است که همیشه ثابت است.

دیگر راهبرد مؤثر، راهبرد درک نیاز به تغییر است. اگر انسان‌ها خاصیت تغییرپذیری و اصلاح نداشته باشند، در چارچوب تنگ فکری خود باقی می‌مانند و راه پیشرفت آنان مسدود خواهد شد. زمانی امنیت بیشتری خواهیم داشت که قابلیت تغییرپذیری و اصلاح بیشتر را داشته باشیم. به قولی، دایناسورها چون نتوانستند خودشان را تغییر دهند، از بین رفتند. اما نسل مورچه‌ها، با وجود چثه کوچکشان، چون خود را با تغییر وفق دادند، منقرض نشدند.

تغییر و اصلاح، هم تهدید می‌کند و هم امنیت می‌دهد. امنیت واقعی در مکان و چارچوب بسته فراهم نمی‌شود. اگر تغییر تهدید باشد، همیشه در حال تهدید هستید و برعکس اگر تغییر امنیت باشد، همیشه در امنیت هستید. در گذشته تغییرات تصادفی و اتفاقی بودند. امروز اما این گونه نیست. مطالعه و تحقیق می‌کنند و می‌خواهند دنیا را تغییر دهند. همه برای بازار، محصولات و خدمات جدید تلاش می‌کنند. تحقیق صرفاً در ارتباط با فناوری‌ها نیست، بلکه علوم اجتماعی و انسانی، روان‌شناسی، تربیتی و انگیزه‌های بشری را نیز شامل می‌شود.

رهبران مدرسه لازم است در مقابل تغییرات و اصلاحات نگاه مثبت داشته باشند تا بتوانند تغییرات را رهبری کنند. بسیاری از روش‌ها و فنون موجود مدرسه‌ای پاسخگوی نیازها و انتظارات نیستند. امروزه قدرت انجام کار افراد بیشتر از قدرت تصورشان است. باید بتوان تغییرات اصولی را رهبری کرد و مقاومت‌های غیر اصولی را در مقابل تغییرات شکست. تغییرات غیر اصولی هرج و مرج ایجاد می‌کنند و سکون و تغییرناپذیری، سستی، در جازدن و در نهایت نابودی را به دنبال دارند. به دیگر سخن، «اگر تجربه با تغییر و نوآوری همراه نباشد، ما را در زندان گذشته محبوس خواهد کرد.»

جهش از آموزش معمول به معکوس

توسعه روزافزون و شتابناک فناوری‌های نوین ارتباطی و اطلاعاتی در کنار عواملی چون تبدیل جامعه صنعتی به جامعه اطلاعاتی، تغییر در نیازهای نسل جدید جامعه و اهمیت نقش منابع انسانی، تغییر پارادایم‌ها، و گسترش نسل‌های جدید فناوری‌های نوظهور، همه تأثیر شگرفی در امر آموزش و پژوهش داشته‌اند. همین امر نظام‌های آموزشی و پژوهشی را ناگزیر به انجام اصلاحات و تغییرات در نظام آموزشی گذشته، تلاش برای اتخاذ سیاست‌ها و راهبردهای همسو با تحولات فناورانه، و بهره‌گیری از فناوری‌ها، روش‌ها و پلتفرم‌های نوین در امر آموزش و یادگیری می‌کند.

در جامعه دانش‌بنیان و فضای دیجیتال، خلاقیت با تفکر رایانشی معنا پیدا کرده است که رویکردی نو برای حل مسائل پیچیده جهان امروز به روش گام به گام به شمار می‌رود. تفکر رایانشی و نوآوری از پیش‌نیازهای زندگی جدید و بازار کنونی کسب و کار محسوب می‌شود.

در فضای دیجیتال، آموزش که در الگوی کلاسیک بر سه‌گانه معلم، دانش‌آموز و کتاب استوار بوده است، در هم می‌شکند و همه عناصر معطوف به یادگیری، از جمله تولید و مصرف محتوا، در فضایی از تعامل و تبادل و به اشتراک‌گذاری دانش و تجربه شکل می‌گیرد و گسترش می‌یابد. در این چارچوب، آموزش دیجیتال که ترکیبی از آموزش برخط، یادگیری الکترونیکی و یادگیری ترکیبی است، علاوه بر تحول در روش آموزش، اهداف، ساختار و محتوای دانش و به‌طور مشخص تولید منابع آموزشی، سازمان و مدیریت آموزش و محیط و فضای آموزشی را هم دگرگون می‌کند.

تصور بسیط و اولیه این بود که آموزش برخط فقط تغییر بستر آموزش از فضای فیزیکی به فضای مجازی است. در حالی که آموزش برخط اهداف، محتوا، روش‌های تدریس، ارزیابی و نوع ارتباط معلم با دانش‌آموز و دانش‌آموز با معلم، مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی و جهت سرمایه‌گذاری آموزشی را به نحو

فریبرز بیات

سردبیر رشد آموزش علوم اجتماعی

بنیادی تغییر می‌دهد. بنابراین ما با یک «ترانسفورمیشن» و «دگرگونی اساسی» در آموزش مواجه هستیم.

تحول و جهش آموزش از چرخش فناوری در عصر جدید ریشه می‌گیرد. فناوری در عصر اطلاعات نه ابزاری منفعل و در خدمت انسان که خود بازیگر و فعال میدان شده است. فناوری‌های نوین بسیار فراتر از وسیله، به یک فرهنگ و محیطی تبدیل شده‌اند که الگوها، عادت‌ها، رفتارها و افکار ما را شکل می‌دهند. بستری هستند که آموزش و پژوهش، کار و تجارت، تفریح و فراغت، و حتی دوستی، عشق، ازدواج و تشکیل خانواده در آن جریان پیدا می‌کند.

از چنین منظری گسترش نسل‌های جدید فناوری‌های نوظهور تأثیر شگرفی در امر آموزش و پژوهش دارد و به شکل بنیادی همه اجزای نظام‌های آموزشی را دگرگون می‌کند. از اهداف، برنامه‌ها، محتوا و منابع گرفته تا روش‌های آموزش و ارزیابی، مدیریت، سازمان، محیط و فضای آموزش، و نوع مناسبات و تعاملات فراگیرندگان و کارگزاران، همه و همه در چنین سپهری متحول و دگرگون می‌شوند. به نوعی که می‌توان ادعا کرد: فناوری که خود مخلوق آموزش بوده، در عصر جدید خالق آموزش شده است. فناوری که ابزاری منفعل در دستان کارگزاران آموزش بوده، به بازیگر فعال میدان آموزش و پژوهش تبدیل شده است.

با وجود این، نظام‌های متمرکز آموزشی و برخی سیاست‌گذاران و کارگزاران آموزش در مقابل چنین تحولی مقاومت می‌کنند و به فناوری‌های نوین چندان روی خوش نشان نمی‌دهند. آموزش برخط را حاشیه‌ای می‌دانند و حداکثر به عنوان مکمل و محیط ثانوی آموزش و پژوهش می‌پذیرند. چنین مقاومتی از یک سو ریشه در تسلط پارادایم عصر صنعت بر نظام آموزشی دارد که بر آموزش متمرکز و منابع و محتوای یکسان برای تربیت نیروی چرخ‌های صنعت و بروکراسی تأکید می‌کند. از سوی دیگر به سرمایه‌گذاری‌های وسیع این نظام‌ها در توسعه فیزیکی مدارس و مراکز آموزش حضوری متن‌محور، فقدان زیرساخت‌های لازم برای ورود به عصر دیجیتال و نداشتن دانش و مهارت‌های لازم برای آموزش مجازی برمی‌گردد.

اما با وجود چنین مقاومت‌هایی، سرعت و شتاب توسعه فناوری‌های نوین در حوزه آموزش و پژوهش و نقش و کارکردهای مفید و گره‌گشایی آن از مشکلات درهم‌تنیده و پیچیده نظام‌های آموزشی چنان است که آنها را به انجام اصلاحات و تغییرات، تلاش برای اتخاذ سیاست‌ها و راهبردهای همسو با تحولات فناورانه، و بهره‌گیری از فناوری‌ها، روش‌ها و پلتفرم‌های نوین در امر آموزش و یادگیری وادار می‌کند.

از چنین منظری، تغییر پارادایم آموزشی، به معنی گذر از مدرسه و یادگیری معمول به معکوس است که شامل طراحی فرایندهای آموزشی و یادگیری در فضای رایانش ابری، تقویت رویکردهای تلفیقی و ترکیبی، بین‌رشته‌ای و میان‌رشته‌ای، حرکت در جهت برنامه‌های آموزشی منعطف، تولید و تدوین منابع باز آموزشی، به‌کارگیری ربات‌ها به عنوان دستیاران آموزشی، ایجاد منابع آموزشی دسترس‌پذیر و قابل‌بازایی در شکل‌های دیجیتال، مشارکت‌پذیری یادگیرندگان و یاددهندگان از طریق فناوری هوش مصنوعی، گذر از منابع متن‌محور به سمت الگوها، ایده‌ها و ارتباطات نوین توسعه‌دهنده دانش، به‌کارگیری ظرفیت‌های واقعیت افزوده و پلتفرم‌ها و نرم‌افزارهای در مدیریت یادگیری فناورانه، گسترش یادگیری جمعی، یکپارچگی برنامه‌های آموزشی، بهبود سطح

دانش و مهارت کاربران، شخصی‌سازی آموزش و افزایش ارتباط مدرسان و کاربران با یکدیگر می‌شود و باید به‌طور جدی در دستور کار سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان نظام آموزشی کشور قرار گیرد.

اما از سوی دیگر آموزش مجازی در همان حال که یک «راه‌حل» برای مسائل و مشکلات آموزشی و همراهی با عصر اطلاعات است، خود به یک «مسئله» آموزش هم تبدیل شده و به مسائل و مشکلاتی دامن زده است. از آن جمله است هضم‌شدن آموزش در فناوری و پیروی از آن به جای راهبری فناوری توسط آموزش. به تعبیر دیگر، تکنیک مخلوق آموزش به خالق آموزش تبدیل می‌شود و فناوری که توسط انسان ساخته شده است، برای انسان تکلیف مشخص می‌کند. «انسان مقهور ماشین و فناوری» می‌شود که حاصل آن می‌تواند «انسان‌زدایی از آموزش» باشد. علاوه بر این، از بین رفتن اجتماع آموزش و یادگیری، حذف آموزش ضمنی و تبادل گرم پیام و اطلاعات، اسیر تکنیک‌شدن تعاملات، و اشباع کاذب و غرق‌شدن در اطلاعات پراکنده بدون درک و دریافت معنا، از جمله مسائل و مشکلات جدیدی هستند که توسعه آموزش مجازی و برخط می‌تواند به دنبال داشته باشد. اما این سرشت پیچیده، «ژانوسی» (دارای دو چهره رو به پیش و رو به پس) و متعارض دنیای نوین است که مزیت‌ها را با مخاطرات و راه‌حل‌ها را با مشکلات جدید همراه می‌کند؛ به نحوی که جای راه‌حل‌ها و مشکلات می‌تواند عوض شود و راه‌حل‌ها می‌توانند آغاز مسائل جدیدی باشند. به این ترتیب زندگی سراسر حل مسئله خواهد بود.

چنین درک و دریافت پیچیده‌ای از دنیای نوین و عصر اطلاعات مسیر توسعه نظام‌های آموزشی را هموار می‌کند. نظام‌های آموزشی با درک عمیق این چهره دوگانه و پیچیده عصر جدید، باید هم از فناوری‌های نوین و نوظهور برای تحول نظام موجود استقبال کنند و هم به نقد عواقب و مخاطرات آن بپردازند.

آموزش مجازی، آموزشی توام با سهم اندک از پرورش

مقاله ای با عنوان «آموزش مجازی، آموزشی توام با سهم اندک از پرورش» توسط رئیس گروه برق و رایانه دفتر تألیف کتاب‌های فنی و حرفه‌ای و کاردانش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی منتشر شد.

به گزارش روابط عمومی و امور بین الملل سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، متن کامل این مقاله به شرح زیر است:

مقدمه

آموزش و پرورش، نقش بسیار مهمی در تعالی افراد جامعه و فرهنگ کشور دارد. معمولاً در نظام آموزشی کشور ما، آموزش، معادل تعلیم و پرورش معادل واژه تربیت در نظر گرفته می‌شود. بدیهی است که این دو مقوله همچون دو بال، زمینه رشد و بالندگی دانش آموز و مربی را فراهم می‌آورند و ضعف در هر یک می‌تواند موجب عدم توفیق در این عرصه را فراهم آورد. شیوع بیماری کرونا باعث شد تا به دلیل اولویت حفظ سلامت افراد و رعایت فاصله گذاری اجتماعی، آموزش‌های مجازی در نظام تعلیم و تربیت مورد توجه قرار گیرد. این آموزش‌ها تاکید بیشتری برانتقال محتوی داشته و آن را هسته مرکزی تعلیم و تربیت تعریف کرده است و در نتیجه باعث شده است تا موضوعات نگرشی و اخلاقی که در بخش تربیت حایز اهمیت هستند در حاشیه قرار گیرد. موضوعاتی که باز خورد گرفتن از آنها، با حضور متربیان در بافت محیط رسمی یادگیری، قابلیت قضاوت و پیگیری بیشتری از سمت مربیان دارد. به همین دلیل به نظر می‌رسد تربیت در آموزش‌های مجازی، به میزان قابل توجهی مغفول واقع شده است.

مجتبی انصاری پور
رئیس گروه برق و رایانه

تربیت چیست؟

تعلیم و تربیت به معنی آموزش دادن و فراهم کردن فرصت های یادگیری و هم به منظور رشد و نمو جسمی و نگرشی و معنوی دانش آموز هردو با هم مورد توجه هستند. مبانی نظری سند تحول بنیادین جمهوری اسلامی ایران، تعریف چپستی تربیت را به صورت تجویزی [۲] امری متکی بر مفروضات و مبانی اسلامی که مورد قبول مبانی اسلامی باشد، تعریف می کند. این تعریف دارای دو جنبه مفاهیم عام و خاص است. جنبه عام آن مفاهیم شامل کلید واژه ها و گزاره هایی نظیر حیات طیبه، هویت و تحقق در همه مراتب را شامل می شود و مفاهیم خاص تربیت، واژگانی نظیر تعامل، فرآیند، مربی، متربی، هدایت و زمینه سازی مطرح شده است. در این سند تربیت این گونه تعریف شده است:

« فرآیند تعاملی زمینه ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت متربیان، به صورتی یک پارچه و مبتنی بر نظام معیار اسلامی، به منظور هدایت ایشان در مسیر آماده شدن جهت تحقق آگاهانه و اختیاری مراتب حیات طیبه در همه ابعاد ».

طبق تعریف گفته شده مفاهیم فرآیند، تعامل، معیار داشتن، هدایت و تربیت آگاهانه و اختیاری در بستر مشخص از اهمیت بالایی برخوردار است.

واژه تربیت با توجه به ریشه آن، به معنی فراهم کردن موجبات فزونی و پرورش دانش آموز است. اگر چه تعاریفی که در کلام الله در مورد تربیت بکار رفته، بیشتر ناظر بر تربیت جسمانی و رشد و نمو آمده است (باقری، خسرو).

از نظر لغوی تعلیم و تربیت معادل Education در نظر گرفته می شود ولی به نظر می رسد هر کدام از دو واژه "تعلیم" و "تربیت" به تنهایی معادل واژه Education نیست و کاربرد توأمان این دو با هم ضروری است. (ملکی، حسن).

رویکرد فطرت گرایی توحیدی نیز مبنای نظری دیگری در تعلیم و تربیت در اسلام است که آقای حجت الاسلام دکتر علی ذوعلم این رویکرد را کمک کننده در جهت گیری ها بیان می دارند.

دکتر سیف، پرورش یا تربیت را چنین تعریف می کند «جریانی است منظم و مستمر که هدف آن هدایت رشد جسمانی، شناختی، اخلاقی و اجتماعی یا به طور کلی رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان در جهت کسب و درک معارف بشری و هنجارهای مورد پذیرش جامعه و نیز کمک به شکوفا شدن استعداد آنان است».

تعریف دکتر سیف در مورد تربیت نیز مانند تعریف سند تحول از شمولیت گسترده ای برخوردار بوده و تحقق آن را مستلزم شرایط خاصی می داند که به نظر می رسد آموزش مجازی ظرفیت شکل گیری آن را نداشته باشد. از نظر جان دیویی نیز، بُعد اجتماعی تربیت، بسیار حایز اهمیت است. چرا که باز سازی تجربه در اثر عمل خود متربی میسر خواهد بود. حتی بخشی از انتقال محتوی در اثر تعامل مربی و متربی و فرآیند تربیت اتفاق می افتد. (ملکی، حسن).

آموزش یا تدریس؟

وقتی بحث از آموزش مطرح می شود مفهوم تدریس، در کنار آموزش از جایگاه متفاوتی برخوردار است. تدریس همراه با تعامل هدف دار مربی و متربی است. تدریس عبارت است از "تعامل یا رفتار متقابل معلم یا شاگرد، بر اساس طرح منظم و هدفدار معلم، برای ایجاد تغییر در رفتار شاگرد (شعبانی، حسن)." .

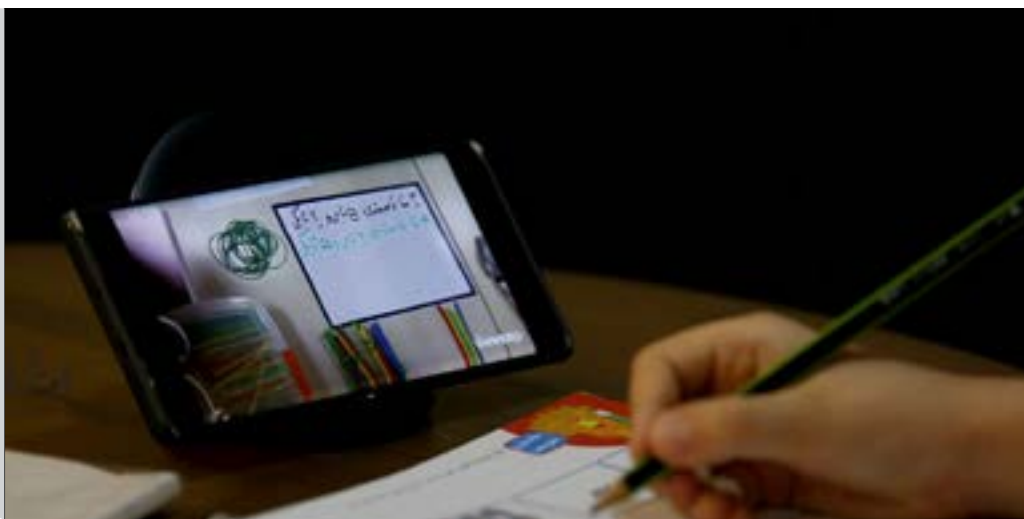
اما آنچه در اهداف آموزشی مورد توجه است مهیا کردن موقعیت های یاددهی- یادگیری است. آموزش، فعالیتی است هدفدار و از پیش طراحی شده، که با هدف فراهم کردن فرصتها و موقعیت ها، فرایند یادگیری را در درون یک نظام پرورشی تسهیل کرده و سرعت می بخشد. بنابراین آموزش در خدمت پرورش است. گاهی آموزش بدون حضور مربی وبا استفاده از فیلم یا رسانه های دیداری و شنیداری صورت می گیرد که با معیارهای تدریس فاصله دارد. آموزش از راه دور یا آموزش الکترونیکی و اخیراً "آموزش مجازی از این نمونه است. آنچه در این نوشتار مورد توجه نگارنده است آسیب وارد شده از طرف آموزش های مجازی به مفاهیم خاص تربیت (پرورش) است.

آسیب به فرایند

فرایند، مهم ترین مفهوم در تبیین ماهیت تربیت به شکل مستمر، تدریجی و هدفمند در مفهوم خاص آن قلمداد می شود. این مفهوم در دل خود از انسجام، پویایی، انعطاف و تناسب با شرایط متربی بحث می کند.

استمرار فرایند تربیت در بستر آموزش های مجازی به دلیل ضعف در زیر ساخت های فناوری می تواند دستخوش آسیب شود. ارتباط مربی و متربی در وضعیت کلاس حضوری، بی واسطه، شفاف و مستمر است. اما در شرایط آموزش مجازی این ارتباط منقطع و توام با عدم پیوستار و بی نظمی بوده و تضمینی برای انتقال مفاهیم نخواهد بود. از طرفی بسیاری از معلمانی که در شرایط کلاس های حضوری قابلیت های مناسبی برای تدریس دارند در زمان آموزش مجازی به دلیل عدم تسلط بر فناوری آموزش مجازی، ضعف توانایی انتقال مفاهیم از راه دور نقش کمرنگی در تربیت موثر دانش آموزان دارند. به همین دلیل مدارس که در دوران قبل از کرونا جزو مدارس برخوردار تلقی می شدند چه بسا در دوران آموزش مجازی در دسته مدارس ضعیف قرار گرفتند! فرایند تربیت مانند بعضی از واکنش های شیمیایی نیازمند عنصر زمان برای انجام واکنش است. این ترکیب با حضور و برخورد و آمیختگی مواد و عناصر شکل می گیرد. در آموزش مجازی، فرایند تربیت در گروه همسال، بیشتر نظیر به تربیت مجازی و شبیه سازی تربیتی است. چرا که متربیان در شرایط واقعی تربیت و ترکیب موقعیت گروه همسالان قرار نمی گیرند و به نقل از دیویی بُعد اجتماعی تربیت مغفول واقع می شود در این حالت، بازسازی تجربه فردی متربی، تحقق نمی یابد.

از طرفی مدرسه به عنوان بُعد کوچکی از بدنه جامعه، محیطی مناسب برای آزمایش و کاشت گُنش های تربیتی و اخلاقی دانش آموزان است در حالیکه در شرایط مجازی بچه ها در یک شرایط گلخانه ای و دور از محیط واقعی رصد می شوند و از اتمسفر فضای اجتماعی تربیت فاصله دارند. این شرایط نمی تواند پاسخ گوی رشد همه جانبه شخصیت دانش آموزان در جهت کسب و درک معارف و هنجارهای مورد پذیرش جامعه و نیز کمک به شکوفا شدن استعداد آنان باشد.

آسیب به زمینه سازی

فراهم کردن مقدمات تربیت، مستلزم بستر سازی لازم توسط مربیان آگاه خواهد بود. این زمینه سازی برای حرکت اختیاری و آگاهانه مربی در رفع موانع پیش رو به سوی تکوین خواهد بود. اگر چه جنبه ایجابی این زمینه سازی و حرکت به سوی هدف غایی، بیشتر مورد تاکید مربیان خواهد بود ولی بُعد سلبی نیز می تواند در رفع موانع مختلف، راهنمای مربیان برای رسیدن به هدف باشد.

یادگیری امری اختیاری است و تلاش می شود تا دانش آموزان آگاهانه و مختار در مسیر هدایت تحصیلی قرار گیرند. اما آموزش های مجازی فرصت های آزمون و خطا و شرایط هنجارهای مختلف در حضور معلمین را فراهم نمی کند. در این وضعیت مربی آگاه چگونه می تواند در وجه سلبی یا ایجابی نقشی اثر بخش در تربیت او داشته باشد؟ چگونه می تواند از نظر روانشناسی موانع نگرشی و چالش ها و دغدغه های او را رصد کند تا بتواند در نقش تسهیل گر، راهنمای او باشد؟

زمینه سازی تربیتی نیازمند مشارکت و حضور موثر مربی و مربی در بافت رسمی محیط یاددهی-یادگیری است تا معلم بتواند نقش ایجابی و سلبی را متناسب با تفاوت های فردی دانش آموزان طراحی نماید. برای رشد و کمک به استعداد دانش آموزان متناسب با توانایی های فردی آنها بستر سازی ها با حضور و مشارکت آنها بهتر شکل خواهد گرفت.

آسیب به تعامل

تعامل در فرآیند تربیت، عمل زمینه‌ساز برای تکوین و تحول اختیاری هویت انسان است که به صورت کنش و واکنشی دوطرفه بین مربی و متربی شکل می‌گیرد در این تعامل دو سویه موانع برداشته می‌شود و تاکید بر حضور فعال و اختیاری متربی زمینه ساز این تعامل خواهد بود. این امر عمل دوسویه متربی و مربی برای موفقیت در فرآیند تربیت ضروری است (سند تحول). البته تعامل می‌تواند، تعاملی ناهم‌تراز [۳] نیز تلقی شود به گونه ای که اولاً هدف تربیت، متحول شدن بیشتر متربی در فرایند بوده و دیگر اینکه در این وضعیت مربی در تراز بالاتری نسبت به متربی جانمایی شود. از طرفی آسیب بسیار جدی که در تعاملات آموزش های مجازی رخ می دهد تحول پذیری فناوری از طرف معلم در فرایند آموزش های مجازی است چرا که دانش آموزان نسل زد و ایکس از نظر سواد فناوری، گاهی از مربیان خود گوی سبقت را ربوده و جلوتر هستند. اینکه بپذیریم مربیان در جانمایی هم در تراز بالاتری قرار می گیرند جای تردید است و بستگی به میزان و جنس تعامل مربی و متربی دارد.

عدم حضور دانش آموزان در فضای رسمی تعلیم و تربیت باعث می شود که آنها چند تعامل اصلی مانند، تعامل دانش آموز و گروه همسال، دانش آموز و معلم و تعامل دانش آموز با کادر اجرایی را از دست بدهند. گاهی یادگیری ها در اثر تعامل دانش آموزان با گروه های همتا در اثر همپاری و گاهی رقابت سالم شکل می گیرد و گاهی با زبان خودآموز انتقال صورت می گیرد. آداب و انضباط و دیسیپلین های مدرسه ای که صورت کوچکی از انضباط حضور در اجتماع خواهد بود در این زمان شکل می گیرد. همچنین بازخورد دانش آموزان در پایان هر جلسه معلمان را نسبت به میزان تحقق یادگیری تعیین تکلیف می کند. در فضای مجازی به دلیل نبود اشراف نسبی به کل مربیان در لحظه، نمی توان تضمین داد که چه تعداد در فرایند یادگیری مشارکت جدی داشته اند.

آموزش های مجازی با بسترهای سیستم مدیریت یادگیری (Lms) انجام می شود که این سامانه ها تعاریف و استلزامات خاصی نظیر برقراری ارتباط صوتی و تصویری، محیط گفتگوی عمومی و اختصاصی، بانک محتوی و رسانه، اتاق کنفرانس و انواع آزمون ها دارند. در حالی در شرایط حاضر، آموزش مجازی در مدارس ما از سامانه ای به نام شاد استفاده می شود که فاقد قابلیت های تعاملی برای ایجاد تعریف واقعی آموزش مجازی است. سامانه ای که حداقل تعامل های لازم برای ارتباط معلم و شاگرد را فراهم آورده است.

آسیب به متربی

متربی کسی است که از استعداد و توانایی لازم برای حرکت آگاهانه و اختیاری به سمت کمال برخوردار است ولی در این برخورداری، شایستگی درک و بهبود موقعیت خود را ندارد و به راهنمایی دیگران نیاز دارد.

تدریس بعضی از دروس به صورت فرآیندی است و مراحل انجام حل مساله و تجزیه و تحلیل آنها، خود یک مهارت تلقی می شود. اگر دانش آموز محروم از دیدن مراحل این فرایند باشد در اجرای مستقل حل مسایل دچار مشکل خواهد شد. این آسیب مشابه دانش آموز دوره دبستان است که دسترسی به نحوه رسم المثنی حروف از روی دست معلم و تقلید از آن را نداشته باشد. دروس علوم پایه از این دسته هستند. دروسی که نقش جدی در تربیت خرد ورزی و ارتقاء سطح تفکر دانش آموز دارند. متأسفانه در آموزش های مجازی، برای متریبانی که از راه دور شاهد فرایند هستند و نقشه مفهومی معلم را در قالب جزوه، یادداشت برداری نمی کنند این امر مشتبّه می شود که مطالب را یاد گرفته اند. حتی بعضی از آنها معتقدند با دیدن فیلم های آموزشی مطلب را فرا گرفته اند در حالیکه در زمان ارزشیابی پایانی، اتفاقات دیگری می افتد و طرح واره ذهنی خود را با طرح واره ذهنی معلم منطبق نمی بینند. این معضل گاهی از این حد نیز فراتر می رود و مشکل دیگری را نیز با خود به همراه دارد و آن فاصله گرفتن متریبان از مهارت نوشتاری و بی حوصلگی در مکتوب کردن و یادداشت برداری است. این چالش بسیاری از آنها را به ضعف در سواد نوشتاری دچار کرده است. این ضعف ممکن آنها را در توسعه فرهنگ مستند سازی و تعاملات مکتوب دستخوش آسیب نماید.

هنگام ارزشیابی پایانی و مجازی از دروس، به دلیل تلاش جمعی و پاسخگویی مشارکتی متریبان به سوالات و دریافت نمره قابل قبول، این امر برای ایشان مشتبّه می شود که یادگیری اتفاق افتاده است. ولی کافی است این ارزشیابی به صورت حضوری باشد تا دانش آموزان در ارزشیابی فردی، خود ارزیابی واقعی از وضعیت یادگیری خود بدست آورند.

شاید بتوان گفت دانش آموزان دوره دبستان بیشتر از بقیه دانش آموزان در شرایط آموزش مجازی متضرر می شوند. یادگیری در این دوره اغلب به صورت عینی است و با ساخت شناختی دانش آموز، متناسب است. دانش آموزی که درک انتزاعی او شکل نگرفته و ممکن است بسیاری از مفاهیم را از راه آموزش داده می شود را فهم نکند.

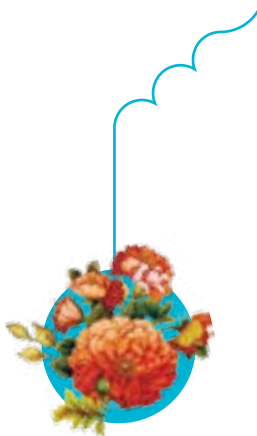
از طرفی گاهی "تاکید می شود معلمان چند پایه دوره دبستان، ثابت باشند تا متریبی بتواند از نظرات عاطفی و حواسی رابطه بهتری در یادگیری برقرار کند، اما گاهی در آموزش های مجازی دیده می شود که معلمان از تدریس و فیلم های آموزشی دیگر همکاران (با صدا و گویش و زبان بدن متفاوت) در این فرایند بهره می گیرند که خالی از اشکال نیست.

ضعف دیگر آموزش مجازی برای متریبی این است که دانش آموزان در فضای معمول آموزشی، راس ساعت خاص با پوشیدن لباس فرم مدرسه و با ظاهر مرتب و آراسته و تعارفات احترام آمیز معمول در مدرسه حاضر و پس از انجام مراسم آغازین و مقدمات لازم وارد کلاس درس می شوند و در زمان حضور معلم، فضا توأم با نزاکت و احترام خواهد بود. اما در زمان آموزش های مجازی، معلوم نیست متریبی در چه شرایطی در کلاس درس آنلاین حضور می یابد. شاید از لحاظ پوشش و وضع ظاهری نیز وضعیت مناسبی نداشته باشد. ممکن است تعمیم این وضعیت در دوران پسا کرونا، رعایت نکات تربیتی، اهمیت خود را از دست داده باشد.

نتیجه گیری

آموزش های مجازی اگر چه راهکاری برای جبران فاصله گرفتن دانش آموزان از محیط رسمی یادگیری و به نوعی مهار پنجره های باز یادگیری است و تلاش می کند تا با مهیا کردن ارتباط بین مربی و متربی یادگیری را تسهیل نماید ولی به دلایل مختلف، بُعد تربیتی دانش آموزان در نظام تعلیم و تربیت مغفول مانده است، این آموزش ها اگر چه بسترساز و شرط لازم در شرایط اضطرار است. ولی برای تحقق یادگیری در فضای تعلیم و تربیت کافی نیست. رعایت نکات بهداشتی و تلاش برای حضور فیزیکی متربیان در فضای رسمی آموزش، مناسب ترین راهکار برای آموزش و پرورش فرزندان به مفهوم رسمی تعلیم و تربیت خواهد بود.

غرفه مجلات رشد در سی‌وسومین نمایشگاه کتاب تهران
اردیبهشت ۱۴۰۱ | تهران

► علاقمندان جهت انتشار مطالب خود اعم از چکیده، مقاله و یادداشت تخصصی مرتبط با حوزه تعلیم و تربیت، الگوهای تدریس، برنامه‌ریزی آموزشی و... آثار خود را حداکثر در دو صفحه A_۴ به تحریریه نشریه به نشانی oerp@chmail.com ارسال فرمائید. مطالب پس از بررسی منتشر می‌شود.

اداره روابط عمومی و امور بین‌الملل

تهران | خیابان کریمخان | خیابان ایرانشهر | ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش | سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹ | تلفن: ۸۸۸۳۱۱۶۱-۹ | نمابر: ۸۸۳۰۹۲۶۵ | سایت: www.oerp.ir